

फक्त कार्यालयीन कामासाठी उपयोग
For Official use. only

महाराष्ट्राची
कृषि सांख्यिकीविषयक
जिल्हावार माहिती

भाग-२

१९९९

कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Districtwise Agricultural Statistical Information
of Maharashtra

Part-II

1999

The Commissioner Agriculture, Pune

महाराष्ट्राची
कृषि सांख्यिकीविषयक
जिल्हावार माहिती

भाग-२

१९९९

कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Districtwise Agricultural Statistical Information
of Maharashtra

Part-II

1999

Office of the Commissioner Agriculture, Pune

(iii)
अनुक्रमणिका
Contents

अ. क्र. Sr. No.	विषय Subject	तक्का Table	पृष्ठ क्रमांक Page No.
1	महाराष्ट्र राज्य-प्राकृतिक भू-वर्णन दर्शविणारा नकाशा Map showing Physiography of Maharashtra State	रंगीत नकाशा Coloured Map	—
2	महाराष्ट्र राज्याचे पर्जन्यमान व प्रकारानुसार प्रमुख विभाग दर्शविणारा नकाशा Map showing Rainfall Zones of Maharashtra State	रंगीत नकाशा Coloured Map	—
3	महाराष्ट्र राज्याचा मृदा नकाशा Soil Map of Maharashtra	रंगीत नकाशा Coloured Map	—
4	एन. ए. आर. पी. तर्फे ठरविण्यात आलेले कृषि हवामान विभागाचा नकाशा Map of Agro Climatic Zones as per N. A. R. P.	रंगीत नकाशा Coloured Map	—
4a	महाराष्ट्र राज्याचे पर्जन्यमान व जमिनीच्या प्रकारानुसार प्रमुख विभाग Agro Climatic Zones of Maharashtra	रंगीत नकाशा Coloured Map	—
5	महाराष्ट्र राज्यातील प्रत्येक जिल्ह्यातील जमिनीचे वर्गीकरण १९९४-९५ ते १९९८-९९ Classification of area in each district of Maharashtra State from 1994-95 to 1998-99	एक I	2
	जिल्हावार, तालुकावार सुषिकता निर्देशांक माहे मार्च १९९८ व १९९९ अखेर Districtwise, Talukawise Fertility Index upto March 1998 and 1999	दोन II	12
	जून ते नोव्हेंबर या महिन्यांचे महाराष्ट्रातील जिल्हानिहाय सरासरी पर्जन्यमान Monthly normal rainfall from June to November in different Districts of Maharashtra.	रंगीत नकाशा Coloured Map	—
	महाराष्ट्र राज्यातील सन १९९६ ते १९९८ मधील प्रत्यक्ष व सरासरी पर्जन्यमान Monthly rainfall data (Normal and Actual) from the years 1996 to 1998.	तीन III	26
	पाऊसमानाचे प्रकार-पावसाळी विभागाच्या वर्गीकरणाची तक्के Rainfall pattern-Basis of classification of Rainfall Zone	—	30
0	महाराष्ट्रातील भू-पर्जन्य गटवार लागवडीखालील क्षेत्र Eco-unitwise area under cultivation in Maharashtra State	चार IV	33
	महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या पिकांखालील इको-वटकनिहाय क्षेत्र Eco-unitwise area under different crops in Maharashtra State	पाच V	34
2	महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे जिल्हावार क्षेत्र १९९०-९१ ते १९९४-९५. Districtwise area irrigated by different sources in Maharashtra State from 1990-91 to 1994-95.	सहा VI	38
3	महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय निरनिराळ्या पिकांखालील बागाईत क्षेत्र १९९१-९२ ते १९९८-९९. Districtwise irrigated area under different Crops in Maharashtra State from 1991-92 to 1998-99.	सात VII	42
	शेतीनिपयक हंगाम १९९४-९५ ते १९९८-९९ या काळातील हवामान व पाऊसमान यांची थोडक्यात माहिती. Agricultural Season-Seasonal conditions obtaining during the period from 1994-95 to 1998-99.	—	53
	१९९६-९७ ते १९९८-९९ या वर्षात सार्वजनिक क्षेत्रातून भात बियाणे वाटप Distribution of Paddy seed through Public Sector during 1996-97 to 1998-99	आठ VIII	69
6	सार्वजनिक क्षेत्रातून झालेले ज्वारी बियाणांचे वाटप १९९६-९७ ते १९९८-९९ Distribution of Jowar Seed through Public Sector during 1996-97 to 1998-99	नऊ IX	70
7	सार्वजनिक क्षेत्रातून बाजरी बियाणे वाटप १९९६-९७ ते १९९८-९९ Distribution of Bajra Seed through Public Sector during 1996-97 to 1998-99	दहा X	71
18	सार्वजनिक क्षेत्रातून अधिक उत्पन्न देणाऱ्या गहू बियाणांचे वाटप १९९६-९७ ते १९९८-९९ Distribution of High yielding varieties of wheat seed through Public Sector during 1996-97 to 1998-99	अकरा XI	72
9	सन १९९७-९८ व १९९८-९९ चे प्रमाणित/मत्त्वस्थितीदर्शक कडधान्याच्या बियाणांचे सार्वजनिक क्षेत्रातून वाटप Distribution of certified/truthful labelled seed of Pulses through Public Sector of 1997-98 to 1998-99	बारा XII	73
0	सार्वजनिक क्षेत्रातून झालेल्या संकरित व सुधारीत कापूस बियाणे वाटप १९९६-९७ ते १९९८-९९ Distribution of Hybrid and Improved Cotton Seeds through Public Sector 1996-97 to 1998-99	तेरा XIII	74

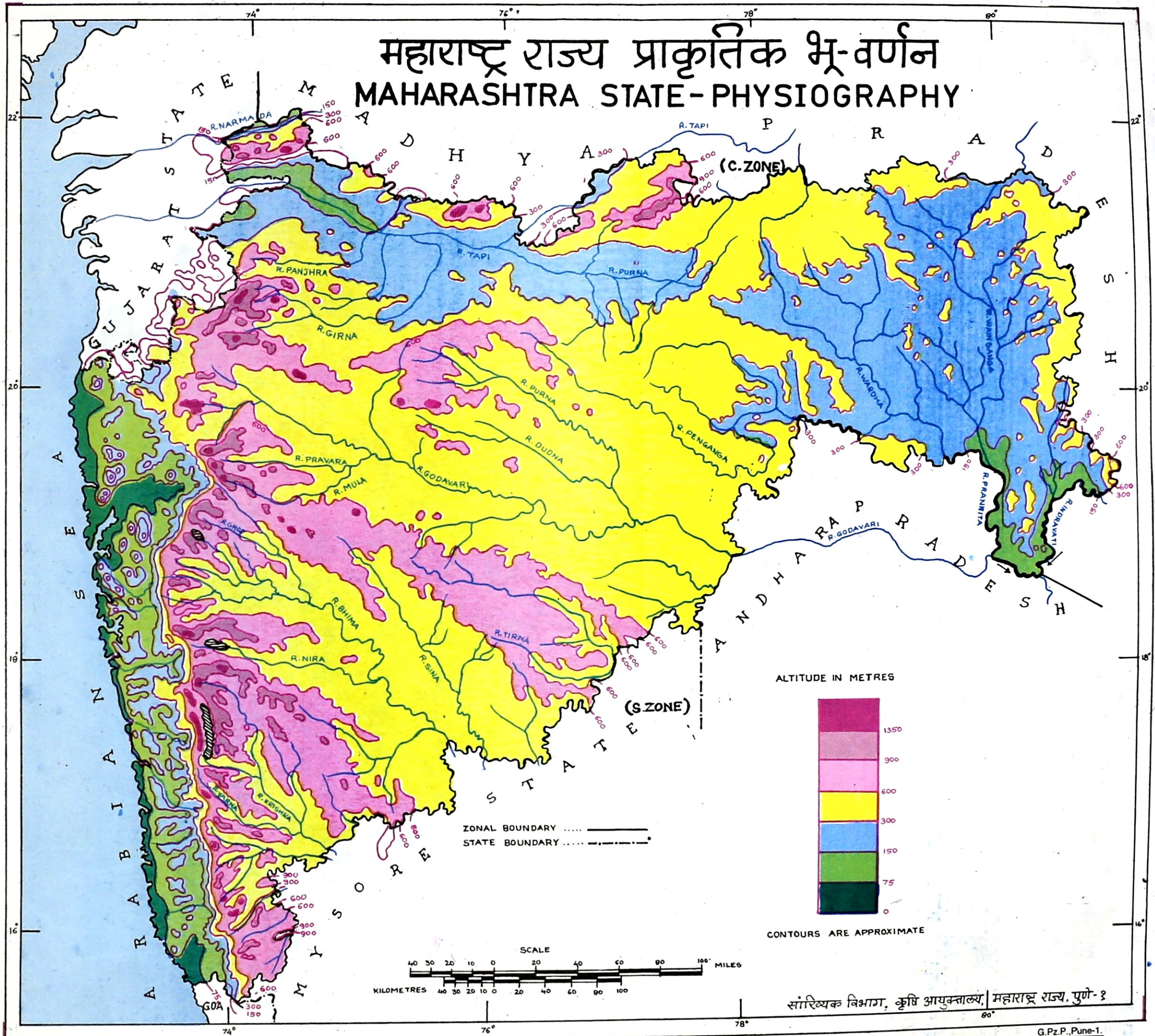
अ. क्र. Sr. No.	विषय Subject	तक्ता Table	पृष्ठ क्रम Page No
21	सार्वजनिक क्षेत्रातून झालेले मळिन धान्ये वितरण वाटप १९९७-९८ व १९९८-९९ Distribution of Oilseeds through Public Sector 1997-98 to 1998-99	चौदा XIV	76
22	राज्यातील जिल्हावार रासायनिक खत वापराचे सरासरी हेक्टरी प्रमाण १९९६-९७ ते १९९८-९९ Districtwise average use of fertiliser per hect. in Maharashtra State 1996-97 to 1998-99	पंधरा XV	78
23	जिल्हानिहाय रासायनिक खतांचा वापर १९९७-९८ ते १९९८-९९ Districtwise consumption of Fertilizers 1997-98 to 1998-99	सोळा XVI	79
24	निरनिराळ्या पीक संरक्षण मोहिमांत सन १९८५-८६, १९९०-९१, १९९२-९३ ते १९९८-९९ मध्ये झालेला कीटक नाशकांचा वापर Consumption of Pesticides for the year 1985-86, 1990-91, 1995-96, to 1998-99 under various Plant Protection Campaigns.	सतरा XVII	81
25	१९६१-६२ ते १९९८-९९ या वर्षांत महाराष्ट्रातील अन्नधान्य पिकांचे एकूण क्षेत्र, हेक्टरी उत्पन्न व उत्पादन Yearwise 1961-62 to 1998-99 Total area, Average yield and production of foodgrains in Maharashtra.	रंगीत नकाशा Coloured Map	---
26	महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या पिकांखालील जिल्हावार क्षेत्र १९६०-६१, १९७०-७१, १९८०-८१ व १९९०-९१ ते १९९८-९९ दाखविणारा तक्ता. Districtwise area under various crops in Maharashtra State from 1960-61, 1970-71, 1980-81 and 1990-91 to 1998-99.	अठरा XVIII	84
27	महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या पिकांखालील जिल्हावार उत्पादन १९६०-६१, १९७०-७१, १९८०-८१ व १९९०-९१ ते १९९८-९९ Districtwise production of various crops in Maharashtra State from 1960-61, 1970-71, 1980-81 and 1990-91 to 1998-99.	एकोणिसा XIX	106
28	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९६०-६१, १९७०-७१, १९८०-८१ व १९९०-९१ ते १९९८-९९. Districtwise average yield of principal crops in Maharashtra State from 1960-61, 1970-71, 1980-81 and 1990-91 to 1998-99.	वीस XX	128
29	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जातींच्या निरनिराळ्या पिकांखालील नाट्य Achievement under different crops of High Yielding Varieties	एकवीस XXI	150
30	फळे व भाजीपाला पिकांवरील पीक अंदाज सर्वेक्षणाचे निष्कर्ष Results of Crop Estimation Surveys on Horticultural and Vegetable Crops	बावीस XXII	157
31	विकासविषयक निवडक उपाययोजनांमुळे मिळालेले जादा उत्पादन ठरविण्यासाठी केलेल्या मूल्यमापन सर्वेक्षणाचे निष्कर्ष. Results of surveys for determining additional yield due to selected development measures.	तेवीस XXIII	174
32	महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय एकूण क्षेत्राशी प्रमुख पिकांपैकी प्रत्येक पिकाचे शेकडा प्रमाण दर्शविणारा तक्ता १९९४-९५ Statement showing the Percentage area under Principal Crops to total area of each crop in the districts of Maharashtra 1994-95	चौवीस XXIV	182
33	निरनिराळ्या राज्यातील मुख्य पिकांचे क्षेत्र, उत्पादन व सरासरी उत्पन्न सन १९८५-८६ ते १९९७-९८. Estimates of area, production & average yield of Principal Crops in different states during 1985-86 to 1997-98.	पंचवीस XXV	190
	i) तांदूळ Rice	..	190
	ii) ज्वारी Jowar	..	192
	iii) बाजरी Bajri	..	194
	iv) मका Maize	..	196
	v) नाचणी Ragi	..	198
	vi) ज्वारवर्गीय धान्ये Small Millets	..	199
	vii) गहू Wheat	..	201

क्र. No.	विषय Subject	तक्ता Table	पृष्ठ क्रमांक Page No.
viii)	बाली Barley	..	203
ix)	एकूण तृणधान्ये Total cereals	..	205
x)	हरभरा Gram	..	208
xi)	तूर Tur	..	210
xii)	इतर कडधान्ये Other Pulses	..	212
xiii)	एकूण कडधान्ये Total Pulses	..	214
xiv)	एकूण अन्नधान्ये Total Foodgrains	..	217
xv)	भुईमूग Groundnut	..	220
xvi)	एरंडी Casterseed	..	222
xvii)	तोंळ Sesamum	..	223
xviii)	सरसू व मोहरी Rapeseed & Mustard	..	225
xix)	जवस Linseed	..	227
xx)	कारळे Nigerseed	..	229
xxi)	करडई Safflower	..	230
xxii)	कापूस (रई) Cotton (lint)	..	231
xxiii)	ऊस Sugarcane	..	233
34	जिल्हानिहाय आकारमान गटानुसार बहिती खातेदारांची संख्या व त्यांचे बहितीचे क्षेत्र. १९९०-९१ Districtwise number and area of operational holdings according to size class of holdings. 1990-91	बन्वीस XXVI	236
35	महाराष्ट्र राज्यातील भाताच्या क्षेत्राची हळवे, निमगरवे व गरवे या प्रकारात जिल्हावार टक्केवारी सन १९९७-९८ दर्शविणारा तक्ता. Statement showing the districtwise percentage of paddy area in Early, Midlate & Late categories during the year 1997-98 in Maharashtra State.	सत्तावीस XXVII	242
36	निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्र, उत्पादन व उत्पादकता यांचे संयुक्त वाढीचे प्रमाण दर्शविणारा तक्ता Statement showing the Compound Growth rate of Area, Production and Productivity of different crops.	अठ्ठावीस XXVIII	243
37	महाराष्ट्रातील प्रशिक्षण भवने Training halls in Maharashtra	एकोणतीस XXIX	259

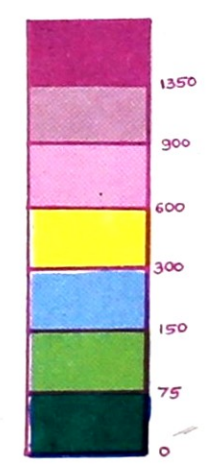

महाराष्ट्र राज्य प्राकृतिक भू-वर्णन

MAHARASHTRA STATE - PHYSIOGRAPHY

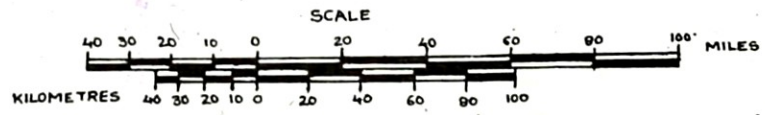

ALTITUDE IN METRES

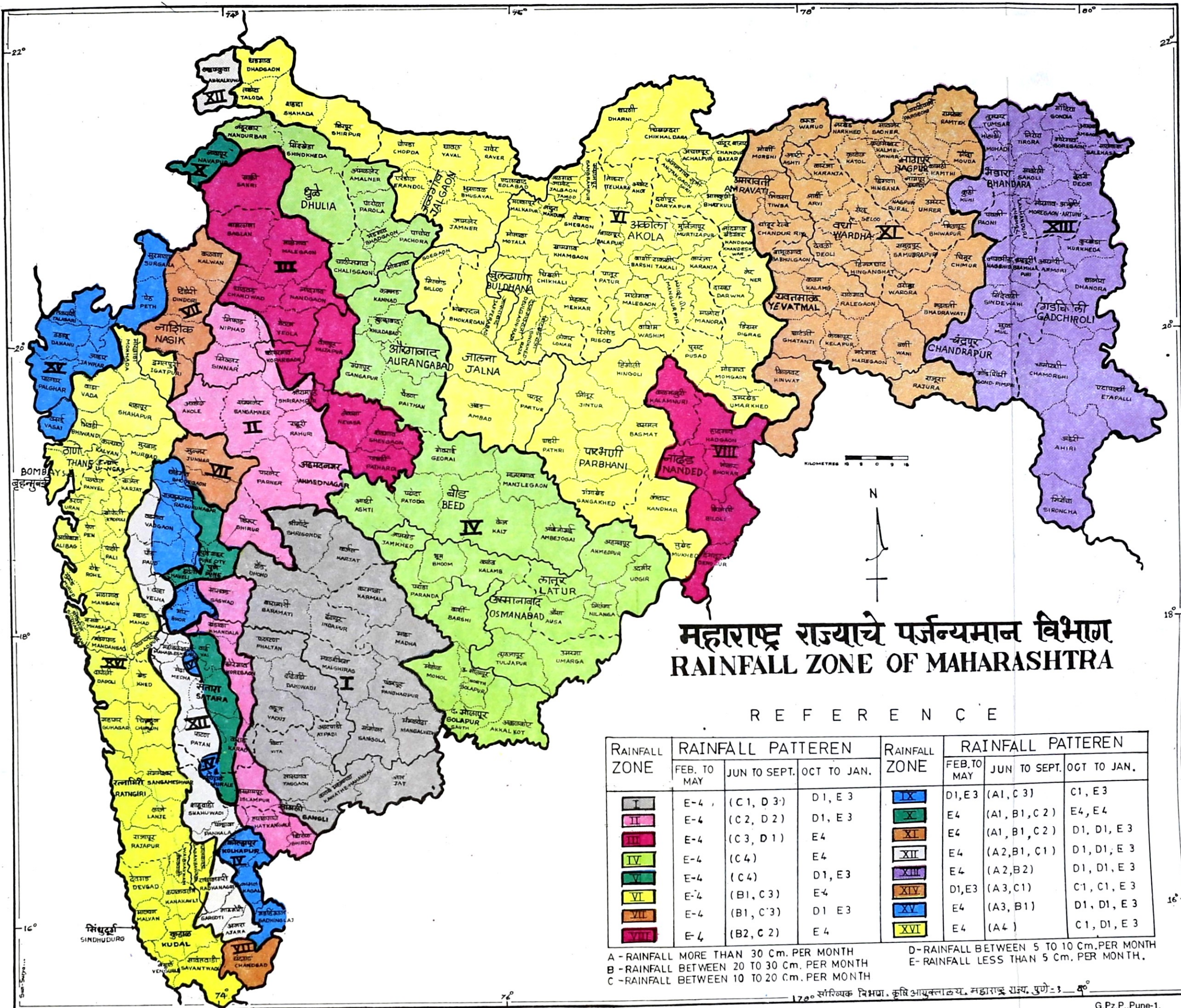
CONTOURS ARE APPROXIMATE

ZONAL BOUNDARY .....
STATE BOUNDARY .....

सांख्यिक विभाग, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-३

महाराष्ट्र राज्याचे पर्जन्यमान विभाग RAINFALL ZONE OF MAHARASHTRA

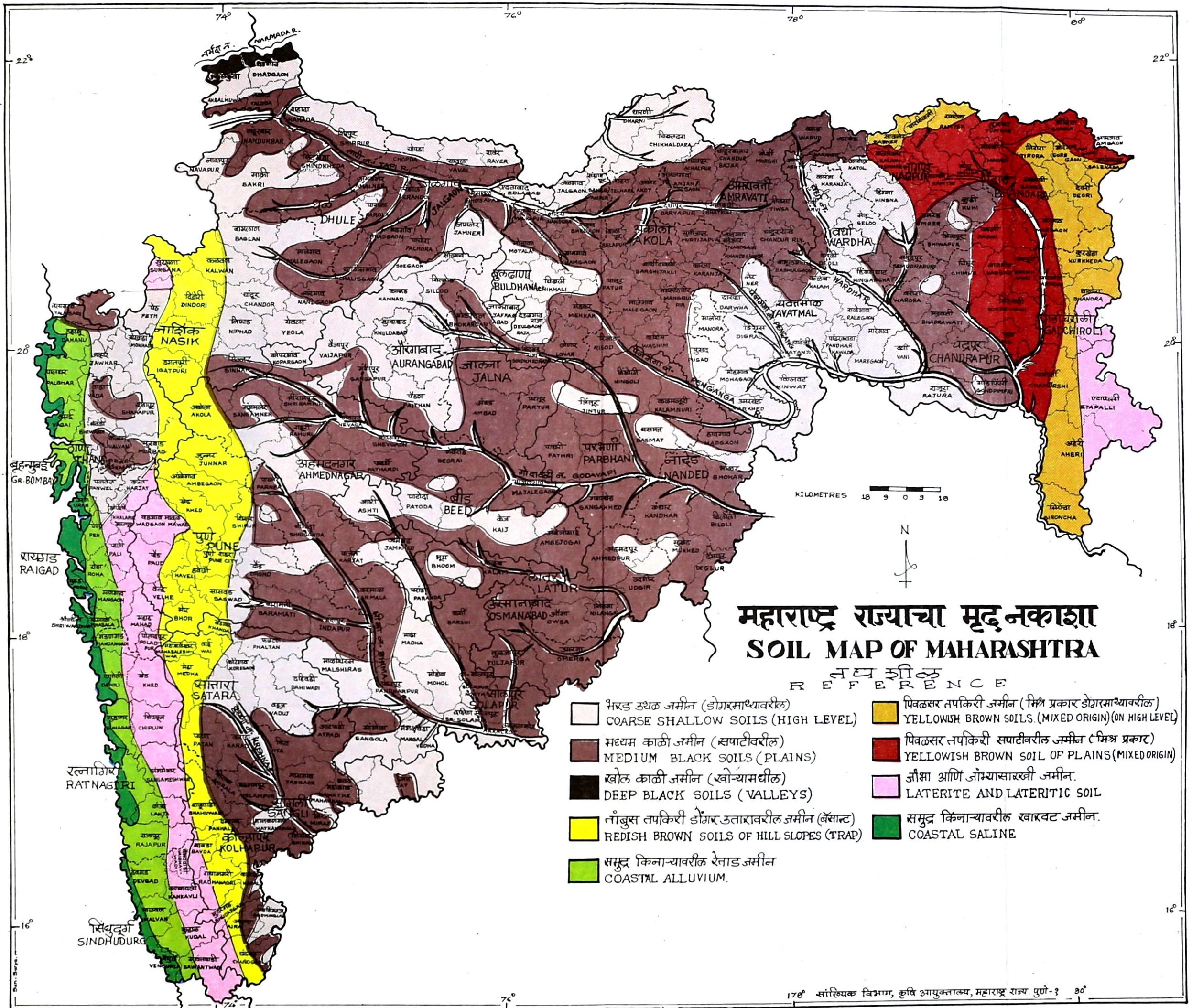
R E F E R E N C E

RAINFALL ZONE	RAINFALL PATTERN			RAINFALL ZONE	RAINFALL PATTERN		
	FEB. TO MAY	JUN TO SEPT.	OCT TO JAN.		FEB. TO MAY	JUN TO SEPT.	OCT TO JAN.
I	E-4	(C1, D3)	D1, E3	IX	D1, E3	(A1, C3)	C1, E3
II	E-4	(C2, D2)	D1, E3	X	E4	(A1, B1, C2)	E4, E4
III	E-4	(C3, D1)	E4	XI	E4	(A1, B1, C2)	D1, D1, E3
IV	E-4	(C4)	E4	XII	E4	(A2, B1, C1)	D1, D1, E3
V	E-4	(C4)	D1, E3	XIII	E4	(A2, B2)	D1, D1, E3
VI	E-4	(B1, C3)	E4	XIV	D1, E3	(A3, C1)	C1, C1, E3
VII	E-4	(B1, C3)	D1, E3	XV	E4	(A3, B1)	D1, D1, E3
VIII	E-4	(B2, C2)	E4	XVI	E4	(A4)	C1, D1, E3

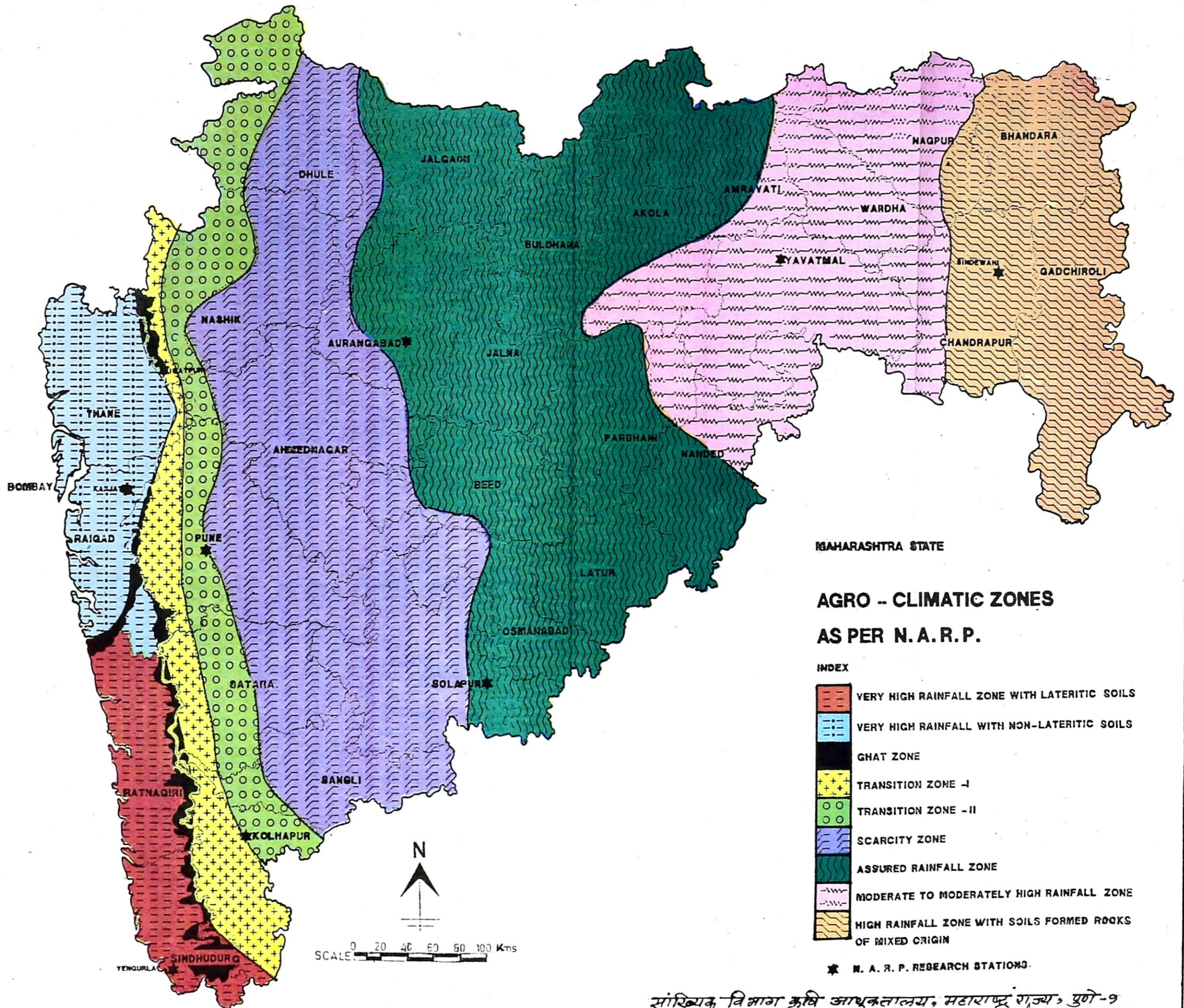
A - RAINFALL MORE THAN 30 Cm. PER MONTH
 B - RAINFALL BETWEEN 20 TO 30 Cm. PER MONTH
 C - RAINFALL BETWEEN 10 TO 20 Cm. PER MONTH

D - RAINFALL BETWEEN 5 TO 10 Cm. PER MONTH
 E - RAINFALL LESS THAN 5 Cm. PER MONTH.

MAHARASHTRA STATE

**AGRO - CLIMATIC ZONES
AS PER N. A. R. P.**

INDEX

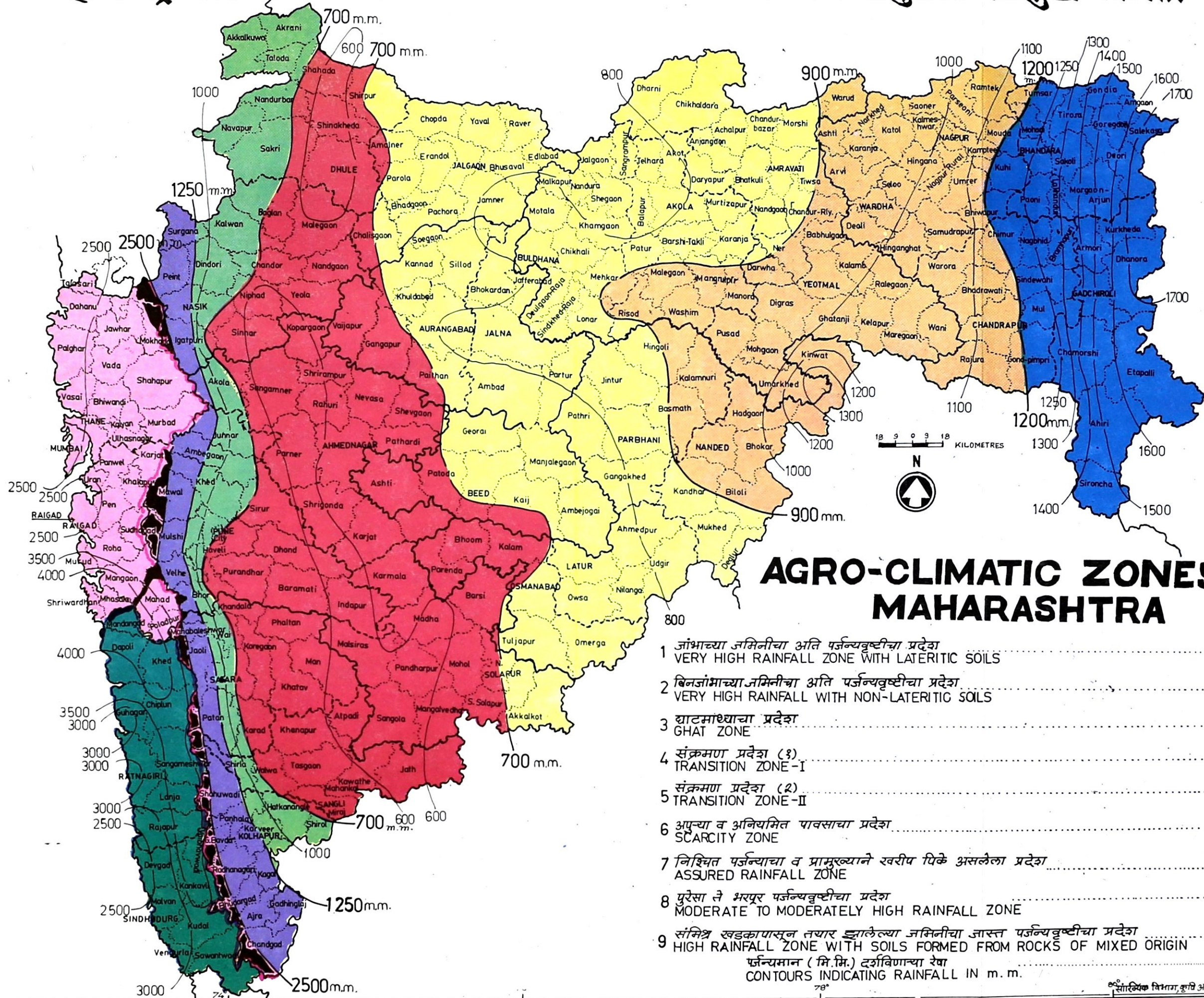
- VERY HIGH RAINFALL ZONE WITH LATERITIC SOILS
- VERY HIGH RAINFALL WITH NON-LATERITIC SOILS
- GHAT ZONE
- TRANSITION ZONE - I
- TRANSITION ZONE - II
- SCARCITY ZONE
- ASSURED RAINFALL ZONE
- MODERATE TO MODERATELY HIGH RAINFALL ZONE
- HIGH RAINFALL ZONE WITH SOILS FORMED ROCKS OF MIXED ORIGIN

★ N. A. R. P. RESEARCH STATIONS.

सांख्यिक विभाग कृषि आधुनिकतालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१

महाराष्ट्र राज्याचे पर्जन्यमान व जमिनीच्या प्रकारानुसार प्रमुख विभाग

AGRO-CLIMATIC ZONES OF MAHARASHTRA

- 1 जांभाच्या जमिनीचा अति पर्जन्यवृष्टीचा प्रदेश
VERY HIGH RAINFALL ZONE WITH LATERITIC SOILS
  - 2 बिनजांभाच्या जमिनीचा अति पर्जन्यवृष्टीचा प्रदेश
VERY HIGH RAINFALL WITH NON-LATERITIC SOILS
  - 3 घाटमाथ्याचा प्रदेश
GHAT ZONE
  - 4 संक्रमण प्रदेश (१)
TRANSITION ZONE-I
  - 5 संक्रमण प्रदेश (२)
TRANSITION ZONE-II
  - 6 अपुऱ्या व अनियमित पावसाचा प्रदेश
SCARCITY ZONE
  - 7 निश्चित पर्जन्याचा व प्रामुख्याने खरीप पिके असलेला प्रदेश
ASSURED RAINFALL ZONE
  - 8 पुरेसा ते भरपूर पर्जन्यवृष्टीचा प्रदेश
MODERATE TO MODERATELY HIGH RAINFALL ZONE
  - 9 संमिश्र खडकापासून तयार झालेल्या जमिनीचा जास्त पर्जन्यवृष्टीचा प्रदेश
HIGH RAINFALL ZONE WITH SOILS FORMED FROM ROCKS OF MIXED ORIGIN
- पर्जन्यमान (मि.मि.) दर्शविणाऱ्या रेषा
CONTOURS INDICATING RAINFALL IN m. m.